

ГРАМАТИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ МОРФОЛОГІЧНИХ
І СЛОВОТВІРНИХ КАТЕГОРІЙ ЛАТИНСЬКОГО

ПРИКМЕТНИКА

Марія ТЕЛЕКИ,

ВДНЗ України «Буковинський державний
медичний університет», Чернівці (Україна)
mariateleki@ukr.netGRAMMATICAL MEANS OF MORPHOLOGICAL AND WORD
BUILDING CATEGORIES OF THE LATIN ADJECTIVE

Mariya TELEKY,

Higher State Educational Establishment of Ukraine
«Bukovinian State Medical University», Chernivtsi (Ukraine)
ORCID ID: 0000-0003-4161-4386

Телеки М. Грамматические средства выражения морфологических и словообразовательных категорий латинского прилагательного. В статье использован категорийный подход к изучению латинского имени прилагательного, опирающегося на определении прилагательного как части речи, имеющего отношение к грамматическим категориям. Проанализированы морфологические и словообразовательные категории прилагательного. Раскрыты смысловые и формальные различия между ними, обнаружено расхождение в их количественном измерении. Освещены грамматические средства их выражения. Охарактеризованы суффиксы и префиксы, выделяющие соответствующие словообразовательные категории прилагательного.

Ключевые слова: *имя прилагательное, морфологические категории прилагательного, словообразовательные категории прилагательного, грамматические средства выражения, флексия, суффикс, префикс.*

Вступ. Потреби сьогочасного інформаційного суспільства зумовили виникнення нових напрямів термінознавства. Когнітивний та антропометричні підходи до вивчення сутності терміна виявили низку проблем, пов'язаних з мовою для спеціальних цілей, структурами знань, що сховані за терміном, професійною комунікацією (В. Ф. Новодранова, 2008). Незмінною залишається класична латинська мова з усталеною морфологією і лексикою, словотворенням і словоскладанням. Втративши за історичних обставин свою комунікативну функцію, мова продовжує функціонувати у терміносистемах багатьох наукових медичних дисциплін.

За своєю граматичною будовою латинська мова є мовою синтетичного флективного типу. Змінна флексія слова визначає його відношення до інших слів речення. Слова належать до різних частин мови і у спеціальній сфері призначення позначають спеціальні поняття, функціонують як самостійно, так і у складі словосполучень.

Латинська мова з грецькими запозиченнями стала основним джерелом словотвірних моделей. У процесі терміноутворення у медичних терміносистемах широко використовуються прикметники. Уточнюючи спеціальні поняття, ад'єктиви утворюють словосполучення, ряди, гнізда (В. Ф. Новодранова, 1999), інші утворення. Саме лексико-семантичні та словотвірні-структурні особливості прикметників, їхні категорійні та граматичні значення і засоби вираження становлять у дослідженнях

латинських прикметників найбільший інтерес науковців.

Історіографія. Дослідження латинських частин мови і, зокрема, прикметника з погляду «еволюції морфологічних фактів, починаючи від історично засвідченого моменту появи латинської мови і до романського періоду» здійснено Альфредом Ерну¹. У своїй праці, присвяченій відмінам у латинській мові, французький мовознавець указував, що прикметник немає власних форм і зливається з відмінюванням іменника. Тільки прикметник цілком визначено вказує на рід. Дослідник граматики латинської мови С. І. Соболевський описав у 1950 році ступені порівняння та рідкісні форми прикметника². І. М. Тронський (2001) проаналізував у історичному аспекті два класи латинських прикметників: ті, що мають форми чоловічого і середнього родів і належать до другої відміни та ті, котрі утворюються від єдиної основи і відмінюються за третьою відміною. Відома ґрунтовна праця з вивчення суфіксальних утворень форм латинських прикметників російської мовознавиці В. Ф. Новодранової (2008)³. Дослідницею В. Лисенко (2008) проаналізовано найуживаніші прикметникові синонімічні терміни, що застосовуються у науковій та навчально-методичній літературі з різних медичних спеціальностей.

Проте питання частиномовної природи і категорійних граматичних значень латинського прикметника,

¹ Ern A. Istoricheskaya morfologiya latinskogo yazyka [Historical morphology of Latin language], Moskva, Izd. lit-ry na in. yaz., 1960, P. 13.

² Sobolevskiy S.I. Grammatika latinskogo yazyka. Chast' pervaya (teoreticheskaya). Morfologiya i sintaksis [Grammar of the Latin language. Part one (theoretical). Morphology and syntax], Moskva, Izd. lit-ry na in. yaz., 1950, P. 33–38.

³ Novodranova V. F. Imennoe slovoobrazovanii v latinskom yazyke i ego otrazhenie v terminologii. Laterculi vocum Latinarum et terminorum [Nominal derivation in Latin language and its reflection in terminology. Latin grammar], Moskva, Yazyki slavyanskikh kul'tur, 2008, P. 130–158.

його морфологічні, семантико-словотвірні особливості, граматичні засоби вираження потребують більш повного вивчення.

Мета статті – висвітлити граматичні засоби вираження морфологічних і словотвірних категорій латинського прикметника на матеріалі прикметникових словосполучень, що функціонують у клінічній термінології нейрохірургії, психіатрії та неврології. Для цього з'ясувати флексійні вираження граматичних значень морфологічних та реалізацію суфіксально-префіксальних значень словотвірних категорій прикметника.

Матеріали дослідження відібрані з Українсько-російсько-латинсько-англійського тлумачного словника з неврології та нейрохірургії за редакцією В.І. Цимбалюка (2001)⁴.

Виклад основного матеріалу. Кожний новий етап розвитку мови спонукає переглядати якісний і кількісний склад окремих терміносистем на відповідність терміна суті позначуваних ними понять, його співвідношення з іншими поняттями в межах спеціальної сфери, виявляти активні моделі термінотворення.

У медичних терміносистемах функціонують чимало термінологічних одиниць, компонентом яких є прикметники.

Прикметник як морфологічну одиницю розрізняють за семантичними, морфологічними, синтаксичними, а для похідних – і словотвірними критеріями. Прикметник відносять до частин мови, оскільки наявні такі ознаки: прикметники є класом слів, що позначають ознаку предмета; мають залежні від іменника словозмінні категорії відмінку, роду і числа, а також морфологічну і словотвірну-синтаксичну категорію ступенів порівняння; виділяються словозмінною парадигмою відмінкових і родових форм в однині та множині з відповідними флексіями; виконують у реченні формально-синтаксичну функцію приіменникового другорядного члена речення, який поєднує підрядним невалентним зв'язком з означуваним іменником, а також реалізують семантико-синтаксичну функцію атрибутивної синтаксеми⁵: перебуваючи у синтаксичному зв'язку з іменником, прикметник узгоджується з ним у роді, числі і відмінку і виступає означенням у структурі речення. У латинській мові прикметник, виконуючи функцію означення, зазвичай ставиться у постпозицію до означуваного іменника, як от: *organicus* → *asthenia organica* (астенія органічна). У медичній клінічній термінології трапляються словосполучення, в яких прикметник ставиться перед іменником, як-от: *pius* → *pia mater* (м'яка мозкова оболонка).

За семантичними критеріями прикметники в залежності від граматичних особливостей і характеру ознаки, які вони описують, поділяють на якісні й відносні (А. М. Devine 2006) та присвійні (О. Д. Пономарів 2001).

На відміну від іменника прикметник виражає статичну ознаку предмета (якість, властивість, відношення, явища), «але «статична ознака предмета» виокремлюється в окрему частиномовну категорію за особливостями семантики, а саме статичністю та залежністю від предмета як носія цієї ознаки»⁶.

У клінічних підсистемах неврології, нейрохірургії,

психіатрії прикметники займають типову для прикметника приіменникову позицію, у плані вираження відбивають атрибутивний зміст, утворюють з означуваним іменником термінологічні словосполучення. Прикметники можуть указувати на різні ознаки предмета, явища: колір: *dermographismus albus* (вказує на зовнішні ознаки явища, що сприймаються органом зору); за формою (гострий) з низьким ступенем ідіоматичності: *delirium acutum* (азотемічна психотична гостра енцефалопатія); розміщення у просторі: *anosmia centralis* (аносмія центральна); стосунок до психічного стану, дії, процесу: *ideae fixae* (нав'язливі ідеї), *alalia sensoria* (сенсорна алалія, котра проявляється порушенням розуміння мовлення при збереженні і ранній появі мовленнєвої активності); через їхні зв'язки, відношення різного характеру з іншими предметами або діями, належність: *anaesthesia spinālis* (анестезія спинномозкова), *hyperkinesis corticalis* (корковий гіперкінез).

Прикметник, як і іменник, становить іменну частину мови. Морфологічні категорії роду, числа і відмінка прикметника – величини, що слугують засобами вираження синтаксичної підпорядкованості прикметника іменникові і розкривають його означальну роль. Форми роду, числа і відмінка завжди визначаються граматичними формами іменника. Категорія роду, переміщена у прикметник, змінює свою вихідну граматичну природу. За перенесенням у сферу прикметника рід змінюється відповідно до граматичних форм іменника, набуваючи рис словозмінних категорій. Так, прикметник *epilepticus* у поєднанні з іменником чоловічого роду *aequivalens*, *ntis m* набуває форм чоловічого роду називного відмінка однини: *aequivalens epilepticus* (епілептичний еквівалент, короткоточасний психічний розлад, який замінює епілептичний напад); у поєднанні з іменником жіночого роду – форм жіночого роду *dysphoria*, ае f: *dysphoria epileptica* (епілептична дисфорія, розлад настрою з переважанням туги та незадоволення, що поєднується з дратівливістю, агресивністю, страхами у хворого епілепсією); з іменником середнього роду *delirium*, *i n* – форм середнього роду: *delirium epilepticum* (епілептичний делірій, форма гострого епілептичного психозу з переважанням сценічних зорових галюцинацій). Форми чоловічого, жіночого, середнього родів указують, що названа прикметником ознака належить предмету чоловічого, жіночого, середнього родів. У множині відмінкові форми прикметників за родами не розмежовуються.

Морфологічна система прикметників ділить прикметники на дві групи: до першої групи належать прикметники, у яких форми чоловічого і середнього родів зачисляють до другої відміни, форми жіночого роду – до першої. Форми чоловічого роду прикметників у *nominativus singularis* мають закінчення *-us* або *-er*, середнього – *-um*, як-от: *arteriosus* → *circulus arteriosus* (артеріальне коло великого мозку), *ruber* → *dermographismus ruber* (червоний дермографізм); *hystericum* → *delirium hystericum* (істеричний делірій), *basophilicum* → *adenoma hypophysitis basophilicum* (базофільна аденома гіпофіза); форми жіночого роду закінчуються на *-a*, як-от: *internus* → *hydrocephalia interna* (внутрішня гідро-

⁴ Ukrayins'ko-rosijs'ko-laty'ns'ko-anglijs'ky'j tлумachny'j slovny'k z nevrologiyi ta nejroxirurgiyi [Ukrainian - Russian - Latin - English explanatory dictionary of Neurology and Neurosurgery], Ternopil', Ukrmedknyga, 2001, 261 p.

⁵ Vykhovanets' I. R., Gorodens'ka K. H. Teoretychna morfologiya ukrajins'koyi movy: Akadem. gramatyka ukrajins'koyi movy [Theoretical morphology of Ukrainian language: Akadem. grammar of the Ukrainian language], Kyiv, Pul'sary, 2004, P. 12–13.

⁶ Shavelashvili Ye. «Kategoriya semantyky prykmetynyka suchasnoyi turets'koyi movy» [Adjective categorical semantics of the modern Turkish language], *Mandrivets, Vseukrajins'kyu naukovyy zhurnal*, 2014, P. 60.

цефалія), *catheterisaticus* → *ventriculographia catheterisatica* (катетеризаційна вентрикулографія).

У другій групі об'єднуються прикметники, у яких усі три роди утворюються від однієї основи і відмінюються за третьою відміною: прикметникові форми чоловічого роду на *-er*, *-is*, жіночого – на *-is*, середнього – на *-e* та усіх трьох родів на *-r*, *-s*, *-x*. В історичному розвитку латинського прикметника відбувалися зміни. І. М. Тронський зазначав, що у називному відмінку прикметники чоловічого і жіночого родів з основами на *-ri-*, синкопа *i* та супутні їй інші фонетичні явища спричинили утворення форми на *-er*: *celeris* → *celer*, *acris* → *acer*, використання якої, на думку мовознавця, «у чоловічому роді відбувалося, ймовірно, під впливом прикметників на *-er* 2-ої відміни»⁷. У клінічній термінології неврології, психіатрії поширені прикметникові форми чоловічого, жіночого, середнього родів із закінченнями на *-is*, *-e*, *-x*, як-от чоловічий рід: *intervertebralis* → *discus intervertebralis* (міжхребцевий диск), *facialis* → *hemispasmus facialis* (лицевий геміспазм); жіночий рід: *spinalis* → *hernia spinalis* (спинномозкова грижа), *neuralis* → *terminatio neuralis* (нервове закінчення); середній рід: *intracerebralis* → *haematoma intracerebrale* (гематома внутрішньомозкова), *subduralis* → *hygroma subdurale* (субдуральна гідрома), *meningealis* → *coma meningeale* (менингеальна кома); жіночий рід: *simplex* → *absentia simplex* (простий абсанс), *complex* → *absentia complex* (складний абсанс).

Категорія числа прикметників являє собою дві морфологічні форми: відмінкові форми однини та множини (*singularis et pluralis*), що повторюють такі ж морфологічні значення іменника і виражаються системою відмінкових флексій, наприклад: *nominativus singularis / nominativus pluralis: hallucinatio visualis / hallucinationes visuales* (візуальна галюцинація / візуальні галюцинації).

Категорія відмінка прикметників є морфолого-синтаксичною категорією. Вона граматично залежить від форми відмінка іменника і узгоджується з ним, указуючи при цьому на означальну функцію прикметника: *depressio periodica – depressionis periodicae* (періодична депресія – періодичної депресії) та різниться від категорії іменника тим, що форма відмінків іменника залежить від дієслів або віддієслівних іменників чи іншої частини мови і формується на основі керування: *flectere manum, flexio manus* / згинати кисть руки, згинання кисті руки. Категорія відмінка прикметників представлена шістьма грамами (*nominativus, genetivus, dativus, accusativus, ablativus, vocativus*). Кожна відмінкова форма прикметника вказує на відповідний відмінок позначуваного прикметником іменника. Категорія відмінка прикметника має рівно стільки грамам, скільки є їх у категорії відмінка іменника. Похідна від іменника категорія відмінка прикметника – абсолютно словозмінна, реалізується в межах того самого слова і є тільки синтаксичною одиницею, зумовленою іменником.

Зауважимо, що шостий відмінок у медичній термінології не використовується.

Від змін форм числа і відмінка іменника відповідно

змінюються і форми прикметника. При цьому лексичне значення прикметника не змінюється.

Похідні прикметники за походженням поділяють на девербальні (*adjectiva deverbabilia*) – віддієслівні прикметники і деномінативні (*adjectiva denominativa*) – відіменникові прикметники⁸ з різними типами словотворення.

До складу медичних термінологічних словосполучень увіходить нечисленна група девербальних прикметників із суфіксами, що віддзеркалюють у семантично-му плані значення:

вказують на можливість виконання дії:

-il-: *tactilis* (від *tango, tetigi, tāctum, ere* (торкати) → *agnosia tactilis* (дотикова агнозія); *senilis* – *seneo, -, -, ēre* – бути старим) → *plax senilis* (стареча бляшка); належність, відношення до предмета:

-al-: *verbālis* (від *verbum, i n – слово*) → *alexia verbālis* (вербальна алексія), *vertebrālis* (*vertebra, ae f –*) → *angiographia vertebrālis* (вертебральна ангиографія);

- спрямованість дії, властивість:

-iv-: *progressivus* (від *prō-gredio, gressus sum, gredi* (депон.) – виступати вперед) → *amnesia progressiva* (прогресуюча амнезія), *adhaesivus* від (*ad-haerescio, haesi, -, ere* – прилипати, приставати) → *leptomeningitis adhaesiva* (адгезивний лептоменингит);

- характеризує ознаки, що сприймаються органами чуття:

-ori-: *auditōrius* (від *audio, īvi (ī), ītum, īre* – чути) → *agnosia auditōria* (слухова агнозія), *gustatōrius* (від *gusto, āvi, ātum, āre* – покуштувати, пробувати) → *hallucinatio gustatōriae* (смакові галюцинації).

Найбільш продуктивними для утворення похідних відіменникових прикметників у термінології нейрохірургії, психіатрії та неврології є суфікси, що виявляють значення:

- належність, властивість:

-ic-: *pathologicus* (від *pathologia, ae f – наука про хворобливе відхилення від нормального стану або процесу розвитку*) → *abulia pathologica* (патологічна абулія); *traumatīcus* (від *trauma, ātis n*) → *epilepsia traumatica* (травматична епілепсія);

-ōs-: *nervōsus* (від *nervus, i m – нерв*) → *anorexia nervosa* (невротична анорексія), *grippōsus* (від *grippus, i m – грип, від фр. gripper – хапати, ловити, схоплювати*; (ця назва виражає несподіваний і швидкий розвиток хвороби)⁹ → *leptomeningitis grippōsa* (грипозний лептоменингит);

-iv-: *expressivus* (від *expressio, ōnis f – вираження, виразність*) → *agrammatismus expressivus* (експресивний аграматизм, що проявляється порушенням граматичної будови активного мовлення).

До категорійних ознак прикметника належать і словотвірні категорії. Істотною ознакою цих категорій є частиномовна належність і словотвірна семантика, що не залежить від способу творення та частиномовних характеристик твірної бази¹⁰. Словотвірні процеси прикметника спрямовані на створення найменувань ознак, властивостей, якостей. Як частина мови прикметник за словотвірними показниками розміщений між іменником

⁷ Tronskij I. M. «Istoricheskaya grammatika latinskogo yazyka» [Historical grammar of Latin language], *Obshcheindoevropejskoe yazykovoje sostojanie (voprosy rekonstrukcii). 2-e dop. izd. Otv. redaktor N. N. Kazanskij*, Moskva, Indrik, 2001, P. 189.

⁸ Shynkaruk V. D. *Latyn's'ka mova dlya yury'stiv. Lingua Latina juridicialis* [Latin for lawyers. Lingua Latina juridicialis], Chernivtsi, Chernivets'kyu nac. un-t, 2011, P. 80–81.

⁹ Georgi D. Arnaudov «Meditsinskaya terminologiya» na pyati yazykakh (Latynskiy, Russkiy, Angliyskiy, Frantsuzskiy, Nemetskiy) [«Medical Terminology» in five languages (Latin, Russian, English, French, German)], Sofiya, Meditsina i fizkultura, 1964, P. 185.

¹⁰ Kostych L. «Status slovotvirnoyi kategorii» [The status of derivational categories], *Ukrayins'ke movoznavstvo : mizhvidomchyy naukovyy zbirnyk*, Kyiv, 2014, Vyp. 1 (44), P. 38.

і дієсловом, за суфіксальними – поєднується з іменником, префіксальними – з дієсловом. Формування суфіксів похідних прикметників переважно відбувається від предикатних знаків. За ствердженням українських лінгвістів І. Р. Вихованця і К. Г. Городенської суфікси прикметників, заступаючи предикатні знаки, виконують функцію конкретизації. Цю функцію виконують суфікси, які відтворюють кількісний вияв ознаки, репрезентований прикметниковим коренем. Суфікси з кількісним значенням відбивають інтенсивний і неповний ступінь вияву ознаки і є характерними для якісних прикметників¹¹. Ці суфікси виділяють відповідні словотвірні категорії: недостатнього ступеня вияву ознаки (*rubicundus* червонуватий, *flavidus* жовтуватий) та надмірної інтенсивності ознаки, наприклад насиченість, посилений вияв супровідної ознаки передає суфікс *-issim-* *praecocissimus* (від *praesox*, *osis* ранній) → *demencia praecocissima* (рання деменція).

Розмаїтість словотвірних процесів дозволяє вирізнити інші словотвірні категорії прикметників, які функціонують у медичній клінічній термінології: категорію посесивності та категорію локативної атрибутивності. Основне значення категорії посесивності полягає у визначенні назви об'єкта через його відношення до певної особи чи предмета. Для медичної клінічної термінології характерна посесивність семантичного типу, відображеного у конструкціях, що передають значення приналежності. Засобами вираження категорії є суфікси, що висвічують значення належності до особи, предмета:

-il-: *infantilis* (від *infans*, *antis* m, f – дитина) → *amnesia infantilis* (інфантильна амнезія, відсутність спогадів про перші 3-4 роки життя; термін використовується в психоаналізі);

-āt-: *digitātus* (від *digitus*, i m – палець руки) → *impressiones digitatae* (пальцеподібні втиснення), *cruciātus* (від *crux*, *ucis* f – хрест) → *hemiplegia cruciata* (перехресна геміплегія);

-ār-: *ganglionāris* (від *ganglion*, i n – нервовий ганглії) → *obsidio ganglionāris* (гангліонарна блокада), *ventriculāris* (від *ventriculus*, i m – шлуночок мозковий, сердечний) → *haemorrhagia ventriculāris* (крововилив шлуночковий).

У словотворенні прикметників важливе місце посідають префіксальний і префіксально-суфіксальний способи. Російський мовознавець В. В. Виноградов неодноразово зазначав (1975-1980), що префікси відіграють у словотворенні більшу роль, ніж суфікси. Похідні прикметники, утворені за допомогою префіксів, передають локативну ознаку предмета: контактну локалізацію, просторовий рух, напрямок переміщення, місце розташування тощо. Такі прикметники належать до категорії локативної атрибутивності. Виступаючи у ролі атрибута, залежний від опорного іменника прикметник характеризує позначуваний цим іменником предмет чи явище:

-con- (зближення, з'єднання): *constructivus* → *apraxia constructiva* (конструктивна апраксія), *congradus* → *amnesia congradata* (конградна амнезія);

-prae (перед, попереду, раніше): *praemotoricus* → *apraxia praemotorica* (премоторна апраксія);

-pro (вперед): *productivus* → *ependymitis productiva* (продуктивний епендиматит), *prolongatus* → *absentia*

prolongata (пролонгований абсанс);

-sub (під): *subependimalis* → *haemorrhagia subependimalis* (субепендимний крововилив), *subclivnicus* → *absentia subclivnica* (субклінічний абсанс).

Грамматична ад'ективація базується також на формуванні префіксальних прикметників за допомогою прийменниково-відмінкових форм, що здебільшого висвічують просторову семантику: *над*, *у/в*, *біля*, *після*, як-от:

supra (розміщення над чимось): *supramarginalis* → *gyrus supramarginalis* (надкрайова звивина);

intra (положення всередині): *intracranialis* → *tensio intracranialis* (внутрішньочерепний тиск), *intracerebralis* → *haemorrhagia intracerebralis* (внутрішньомозковий крововилив);

post (позаду, після): *posthypnoticus* → *amnesia posthypnotica* (постгіпнотична амнезія), *postoperativus* → *liquorrhoea postoperativa* (післяопераційна лікворея).

Для творення прикметників нерідко використовуються префікси грецького походження, характерні для іменникового словотвору, як-от:

peri- (навколо, між простором) *lumboperitonealis* → *anastomosis lumboperitonealis* (люмбоперитонеальний анастомоз);

endo- (усередині, внутрішнє розміщення) *endoreactivus* → *depressia endoreactiva* (ендореактивна дистимія), *endoneuralis* → *anaesthesia endoneuralis* (ендонеуральна анестезія);

para- (навколо, з обох боків) *paravertebralis* → *anaesthesia paravertebralis* (паравертебральна анестезія);

retro- (позаду) *retrocurvius* → *absentia retrocurviva* (абсанс ретрокурсивний).

У неврологічній термінології трапляються прикметники, утворені додаванням до основи прикметника префіксів числівникового походження, як-от:

bi- (дво-) *bilateralis* → *apraxia bilateralis* (двобічна апраксія), *binasalis* → *hemianopsia binasalis* (біназальна геміанопсія);

hemi- (грецьк.) (половина) *hemisphericus* → *aneurysma arteriovenosum hemisphericum* (артеріовенозна півкульна аневризма).

Висновки. Прикметники у медичній клінічній термінології є однією з найуживанішою частиною латинської мови, що передає статичну (непроцесуальну) ознаку предмета і має зумовлені означуванням іменником словозмінні категорії роду, числа і відмінка. Словотвірні категорії прикметника, об'єднуючи різні типи словотворення, є ширшими у порівнянні з морфологічними категоріями величинами. Різниця між ними полягає і у засобах вираження граматичних значень: морфологічні категорії пов'язані з флексіями, словотвірні – з суфіксами і префіксами. Морфологічні і словотвірні категорії прикметника віддзеркалюють типологічні особливості латинської мови.

Аналізовані категорії є частиною граматичних засобів вираження латинського прикметника. Зі словотвором прикметника пов'язана міжривнева граматична категорія ступенів порівняння (*gradus comparationes*), що викликає необхідність подальших досліджень особливостей її втілення у медичній клінічній термінології у двох грамамах – вищому і найвищому ступенях порівняння.

¹¹ Vykhoanets' I. R., Gorodens'ka K. H. Teoretychna morfolohiya ukrayins'koyi movy: Akadem. gramatyka ukrayins'koyi movy [Theoretical morphology of Ukrainian language: Akadem. grammar of the Ukrainian language], Kyiv, Pul'sary, 2004, P. 134.

Teleky M. Grammatical means of morphological and word building categories of the Latin adjective. The categorial approach to the study of the Latin adjective based on the definition of the adjective as a part of language relating to the grammatical categories has been used in the article. Morphological analysis and word building categories of the Latin adjective have been analyzed.

Formal and meaning differences of the Latin adjective have been disclosed as well as the dissimilarity in their quantitative measurement has been detected. Means of expressing grammatical categories of an adjective have been highlighted. Suffixes and prefixes that distinguish appropriate adjective word building categories have been determined.

The aim of the article is to highlight grammatical means of expressing of morphological and structural word categories in the Latin adjective that function in clinical terminology, neurosurgery, psychiatry and neurology.

The adjective as morphological unit is distinguished by semantic, morphological, syntactic, and derivative adjectives are distinguished by word building criteria.

Morphological categories of gender, number and case of an adjective serve as a means of expressing of syntactic subjection of an adjective to a noun. Forms of gender, number and case are always determined by the grammatical forms of the noun. Suffixes and prefixes are the representatives of structural word categories.

Adjective word building processes are aimed at creating names signs, properties, and qualities. Their variety allow distinguishing the category of insufficient degree in identification of the signs of excessive intensity of signs, possessive category and the locative attributive category among the very many categories of structural word - building categories of an adjective that operate in medical clinical terminology.

Adjectives in clinical medical terminology are one of the most used parts of Latin, transmitting static (non-procedural) sign

of a subject has inflexional morphological category of gender, number and case caused by signified noun.

Word building categories of adjective combining different types of word formation, are wider in comparison with the morphological categorial values.

The difference between them is in means of expressing grammatical meanings: morphological categories are related to inflection, word building categories are related to suffixes and prefixes.

Key words: adjective, morphological category of an adjective, word building categories of adjective, grammatical means of expressing, inflection, suffix, prefix.

Телеки Марія – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет». Після захисту кандидатської дисертації авторка продовжує дослідження соціальних категорій модусу в українській мові та латинської загальномедичної термінології. У доробку – 37 наукових праць, у тому числі монографія та посібник. Брала участь у міжнародних та українських науково-практичних конференціях, вебінарах.

Teleky Mariya – candidate philologicae science, associate professor of foreign languages Department Higher State Educational Establishment of Ukraine «Bukovina State Medical University». The author of more than national and international scientific and educational 37 works, including books and manuals. She participated in international and Ukrainian scientific conferences, webinars.

Received: 22.05.2017

Advance Access Published: June, 2017

© M. Teleky, 2017